

Hvor meget mere kan København vokse?

PETER OLESEN

Er der slet ingen øvre grænse for, hvor meget vores hovedstad skal blive ved at bygge – tæt og højt – og selv på fredede arealer og ude i vandet?

Peter Olesen er forfatter, journalist og tidligere TV Avisen-studievært.

KØBENHAVN VOKSER og vokser, som om en vis mand er i hælene på byen og bystyret. Der bygges og bygges, så man tror, det er løgn. Og alle gamle regler om byggelsesgrader og etagehøjder er glemt. Nu må man det hele, bygge ultra-højt og meget, meget tæt, så tæt visse steder, at solens stråler aldrig når ned i gadehøjde.

I hvert fald ikke ude i Nordhavnen tæt ved The Silo, et ombygget silohus, der i 2018 modtog årets Renover-pris. Der dispenseres fra alle gængse og hævdvundne regler, og vi, der har boet i byen i mange år, kan indimellem have meget svært ved at følge med og helt forstå, hvad det er for en by, vi nu bor i. Ikke så sjældent kan det i hvert fald for mig føles ganske klaustrofobisk at færdes i flere af de nye byområder.

Spørgsmålet er, om der da slet ingen øvre grænser er for, hvor meget denne efterhånden hårdt pumpede hovedstad skal blive ved at vokse? Om nok aldrig er nok? Om vækst er selve succeskriteriet? Jo mere, jo flere, jo bedre?

Vækst, vækst, vækst er på mange områder, og ikke kun de økonomiske, blevet tidens mantra. Vi skal vokse. Vi skal klumpe os sammen, så vi dårligt kan være der og få luft.

København har altid udviklet sig. København har udvidet sig gennem hele sin levetid, men kan det fortsætte i det uendelige, inden for selve kommunegræn-

BYGGEBOOM. Der er godt gang i byggeriet overalt i hovedstaden. Her er det Sluseholmen med Teglværksløbet og Tegllholmen til højre. Men er det for meget? Kan byen holde til den grænseløse vækst som politikerne tillader? Arkivfoto: Finn Frandsen

sen, som jo ikke er elastisk, men ganske statisk? Tidligere udviklede byen sig til Valby, Vigerslev, Vanløse, Husum, Bellahøj, Nordvest og på Amager.

Byen voksede. Men også selve hovedstaden uden for Københavns egen kommunegrænse. Tænk på alle forstæderne, der aflastede selve København. Folk flyt-

tede ud fra 1., 2. og 3. baggård i de overfyldte og meget tætbebyggede og ganske usunde brokvarterer – og flyttede til omegnskommunerne, der var under hastig

udvikling. For derude var der plads, lys og luft.

Det blev til mange flere folk i Herlev, Ballerup, Skovlunde, Taastrup, Albertslund, Glostrup, Hvidovre, Rødovre, Ishøj, Hundige, Greve, Solrød, Køge, Fløng og Hedehusene – og nordpå, og så er de endda ikke nævnt alle sammen, alle de, der i dag tilsammen udgør begrebet hovedstadsområdet.

MEN NU SKAL det pinedød foregå inden for kommunegrænsen, og det i en hast og med en så maksimal udnyttelse af byggegrundene, at man kan blive ganske forpustet og ikke så lidt bekymret.

Nedlagte industriområder skal nu være boligområder. Det gælder Carlsberg, F.L. Smidth, Grønttorvet, Nordhavnen, Sydhavnen, Sluseholmen, Tegllholmen, Islands Brygge og nu også Enghave Brygge, der bygger hele 80 meter ud i havnebasinet.

Men ikke nok med det, nu er planen også at inddrage B&W's gamle område Refshaleøen, og for at det ikke skal være løgn, så er der tilmed vidtløftige planer om at bygge en ny kæmpestor kunstig ø rundt om Trekroner Fort, med plads til ikke færre end 35.000 nye københavnere (2035-2070).

De fleste nøjes måske med at tænke »nå« eller bliver endda en smule imponerede. Men er der slet ingen med ansvar og politisk indflydelse, der spørger sig

Hvor meget mere kan København vokse?

selv, hvor længe det her kan fortsætte, og hvor mange vi skal ende med at være her? Om det at blive flere og flere i sig selv er det eneste succeskriterium?

Samtidig bygger vi nye hoteller overalt i København, og vi indretter eksisterende bygninger til hoteller i et tempo, så det er svært at følge med.

Nu er der hotel i det tidligere musik-konservatorium og flere på vej i postadministrationsbygningerne bag Hovedbanegården plus i Ørkenfortet på Christianshavn. Jeg har længe spurgt mig selv, om alle de hoteller da overhovedet kan overleve, og om vi har brug for så mange sengepladser til folk, der kommer udefra. Men man kunne jo bare gå rundt i København i den forgangne sommer og for den sags skyld også nu i vinterhalvåret og forvisse sig om, hvor mange udlændinge der besøger byen.

Lyt til, hvor mange forskellige sprog der tales. Se folkevandringerne mod Nyhavn, Amalienborg, Den Lille Havfrue, Strøget og det efterhånden helårsåbne Tivoli. Så er man ikke i tvivl om, at vi som by er blevet en turistmagnet og et helt særligt yndet udflugtsmål. Ikke så mærkeligt, for København er vidunderlig.

Men bliver den også ved med at være det, hvis vi bare vokser og vokser? Skel lige til byer som Barcelona, Venedig og Rom, der stønner og pruster under de massive turiststrømme. Her har mange af de fastboende for længst fået nok og kan ikke kende deres egen by og kan ikke holde ud at være der med alle de mange fremmede.

Øvre grænser findes altså. Både for mængden af turister og for graden af vokseværk. Venedig og Barcelona har li-

“ I ÅREVIS har det været sådan, at 1.000 nye folk flyttede ind i selve Københavns Kommune hver måned, altså ca. 12.000 hvert år. Det er mange, rigtig mange

gefrem sat foden ned og vil begrænse tilstrømningen af turister, ellers bliver byen og dens faste indbyggere kvalt. Altså igen et spørgsmål om succeskriterium! Hvor meget er for meget?

I ÅREVIS HAR det været sådan, at 1.000 nye folk flyttede ind i selve Københavns Kommune hver måned, altså ca. 12.000 hvert år. Det er mange, rigtig mange. Det kræver boliger, det kræver parkeringspladser, skoler, daginstitutioner, plejehjem, veje og offentlig transport. Det er dyrt, og det fylder. Og det er dyrt at slå sig ned i kommunen.

Nærmest ingen nye boliger til leje koster under 15.000 kr. om måneden, og så ligger de fleste af dem også så tæt, at man kan række hånden ud ad sit eget vindue og næsten nå naboens hånd overfor. Se f.eks. vor tids bud på kartoffelrækkehuse ude på Islands Brygge. De ligger så ufor-skammet tæt, at det burde være ulovligt, men det er det ikke.

For griskheden har taget over, og bygherrerne kan ikke få nok, alt skal udbyttes til mindste kvadratcentimeter, og bystyret siger ikke fra. Hvem har overhovedet råd til at bo i alt det nye, spørger jeg ofte mig selv? Det kan da ikke være sosu-assistenterne, sygeplejerskerne, folkeskolelærerne, politifolket, HK'erne og andre

ikke-højtloønnede, for slet ikke at tale om folk på overførselsindkomst.

Jeg ville da ikke selv som nu 72-årig have råd til at flytte ind i det nye dyre og takker min gud og skaber for at have fået en særdeles god og velbeliggende lejelejlighed helt tilbage i 1972, ovenikøbet en, der er til at betale.

Velbeliggende lige over for alt det nye tætliggende boligbyggeri på F.L. Smidth i Valby, hvor huslejen for noget tilsvarende er mere end dobbelt så høj, det vil sige minimum 15-16.000 kr. – og så nu om dage med køkken og stue slået sammen.

PRØV AT FORESTILLE Dem Københavns Borgerrepræsentation en dag tage sig sammen og sige, at nu er nok nok. At nu kan vi ikke rumme flere. Hverken tilflyttere eller turister. Kan man overhovedet se det for sig? Jeg kan i hvert fald ikke, for de er, de fleste af dem, bidt af en gal tanke om, at mere og større er det bedste.

Omvendt siger flere af de seneste statistikker, at udviklingen med 1.000 nye ind i Københavns Kommune hver eneste måned er ved at vende, at mange har fået nok og gerne vil ud af den tætbefolkede by igen.

Ud, hvor der er mere lys og luft og plads mellem husene, og hvor huslejen trods alt er lidt lettere at betale, hvor der også er alment boligbyggeri og ikke kun dyre ejerlejligheder og villaer. Hvis den udvikling fortsætter, kommer det måske alligevel til at give sig selv, at vokseværket på et tidspunkt ikke kan betale sig mere, at der trods alt er flere, der oplever, at ikke alt kan lejes ud.

Se f.eks. bare Bohrs Tårn på Carlsberg, hvor det er ikke så lidt vanskeligt at få

“ Griskheden har taget over, og bygherrerne kan ikke få nok, alt skal udbyttes til mindste kvadratcentimeter, og bystyret siger ikke fra

igennem nåleøjet i teknisk forvaltning. Et par hoteller, lidt kontorbyggeri, tårne på Carlsberg, Kongens Bryghus og endnu et ølbryggeri og siden administration, men ikke mange andre. De ligger placeret i spredt fægtning og uden at forholde sig til hinanden, en god undtagelse er Bellahøj-højhusene, der følger terrænet og ligger smukt på toppen af Bellahøj. De andre ligger og råber »Hær ligger æ, hvor ligger do?« til hinanden, helt som kødstykkerne i min mors barndoms tyndt befolkede kødretter i fattig-30'erne i Skjern. Jeg har altid elsket det udtryk og ser ofte kødretterne for mig, når jeg ser højhusene i København.

Men nok kun lidt endnu. For nu skyder der højhuse op overalt. Nu er reglen med kun 4-5 etager for længst gemt bort og kasseret, nu er det bare med at komme op, næsten så højt, som man vil. Se ikke kun til Carlsberg, men også til Islands Brygge, Nordhavnen, Sydhavnen, Grønttorvet og Amager Strand. Ja, selv på Nørrebro tæt på Lygten.

Nu kan alt lade sig gøre. For nu skal her være plads til alle.

Indtil nogle så selv vælger at sige stop og flytte ud. Og passer nogle af de seneste målinger, at flere pludselig flytter ud af byen end ind i den, så kan man jo håbe, at selv bygherrerne med deres griske tilbøjeligheder og dollartegn i øjnene en dag stopper med at investere i noget, der trods alt ikke kan betale sig at sætte penge i, fordi det er usælgeligt og uudlejligt.

TAG BARE DEN nye stort tænkte Lynetteholmen rundt om Trekroner, der jo er endnu et af havnens mange initiativer med at tage mere og mere af havens vandspejl fra os. Bevar os, vi har altid fyldt op og inddrevet land ved opfyld. Hvorfor hedder Strandboulevarden mon Strandboulevarden, det er da, fordi stranden tidligere gik helt op til her. Applebys Plads var også havn.

Christiansbro først for på Christianshavn er opfyldt, og Christianshavns Kanal ikke en gravet kanal, men havnens oprindelige vand. Holmens holme, Refshaleøen og Nordhavnen er opfyldt. Og mere med dem. Så tilbøjeligheden er historisk. Men det er vel ikke i sig selv en undskyldning for at fortsætte i samme skure.

Der er også et godt og velkendt begreb, der hedder *less is more*, mindre er mere – eller sagt på en anden måde: Alt behøver ikke være stort og hele tiden vokse.

Men tilbage til den planlagte eller i hvert fald udtænkte Lynetteholmen og de mange tusinde nye boliger der. Flere menneske, mere trafik, måske en tunnel under vandet, men flere og flere mennesker trængt sammen i en by, godt nok

med metro og S-tog og mange cyklister, men alligevel. Er det nødvendigt? Behøver vi klumpe så mange mennesker sammen på så lidt plads?

Fredede arealer er allerede inddraget på Amager Fælled, og flere andre steder er truet. En god og nyttig borgerprotest fik en enkelt inddragelse forpurret, og tak for det. Men nu er det fredede havneareal i Sydhavnen truet. Nu skal der sørens-jaskeme også bygges boliger her.

Begrebet fredning er ikke længere ukrænkeligt. Fredede områder og bygninger kan affredes. For få år siden blev ikke færre end 600 fredede ejendomme i det lille land affredet – i ét hug. Jamen altså. Må vi lige være her. Godt, de bider fra sig i Sydhavnens havneområde, men er det nok?

Tilsvarende er dette bette piv fra en bekymret københavnere alligevel nok heller ikke det, der gør det største indtryk hos udvidelsesgeneralerne, politikere og stadsarkitekter med kolleger. De har andre planer.

Men er jeg alligevel den eneste beboer i København, der er bekymret over udviklingen? Er der ikke andre, der kunne have behov for en debat om dette udvidelsesvanvid? Jeg har gennem mange år skrevet hele 27 bøger om København, og langt de fleste med ros og stor kærlighed til byen, som jeg virkelig elsker næsten mere end nogen anden by.

Men jeg vil frygtelig nødig skulle til at skrive nye bøger om en truet by, en by under tvivlsom forvandling og under ikke for klog forvaltning.